

Strejflys

Over

Mit liv og min samtid

Forfatter: Arne Kjeldbjerg (1924-1988)

Del 2 Skrevet i tidsrummet 1984-1988

DE NÆRE TINGS UOVERSKUELIGHED

”Du kan ikke se skoven for bare træer”

Det var et ordsprog, jeg hørte allerede fra min tidligste barndom. Det blev som regel udslynget, når man stod tæt ved en genstand, uden at kunne finde den. Dengang opfattede jeg kun, at man måtte lidt dum, når man ikke kunne finde den genstand, der dog var så tæt ved en.

Der gik mange år før jeg forstod den dybere mening med dette ordsprog: Vi mennesker kan ikke se det store, hvis det er os alt for nært! Står vi helt tæt ved et tårn, ser vi kun et stykke mur. Vi kan ikke se at det er et tårn. Er vi midt i en skov, kan vi nok se træer — men ikke skovens helhed.

Det gælder også i begrebet tid. - Det er derfor historikere ikke kan skildre deres samtid, før de har den lidt på afstand!

Vi kan derfor heller ikke betragte vore egne livsafsnit, med objektivitet, før der er gået en vis tid. Ja selv da vil det billede, vi da ser nødvendigvis blive meget subjektivt, måske så meget, at selv ens ægtefælle ikke ser det samme billede af den forgangne tid.

Men jeg vil alligevel forsøge at beskrive det livsarbejde, som Kamma og jeg gik ind i som lærere i folkeskolen, og som begyndere i den del af livets skole, der vedrører ægteskab og familieliv.

ANDENLÆRER I VESTJYLLAND

Det var vel nok ret tilfældigt, at jeg begyndte min lærergerning i Slebsager skole i Vestjylland. Derimod kan det nok ikke siges at være tilfældigt at det blev sammen med Kamma. Vi havde kendt hinanden, siden hun var på efterskole på Klark, men det var først fra vort samspil i Aprilsnarrene i vinteren 1943, at vort bekendtskab rigtigt begyndte. Jeg friede i 1945, men fik et nej. Sådan nogle narrestreger var Kamma ikke færdig til. Dette år begyndte hun uddannelsen på Vejle Forskoleseminarium jeg begyndte i Jelling i 1947. I disse år — fra 1945 til 1950, sås vi kun lejlighedsvis ved fester i Jelling, Vejle eller Harlev.

Men i efteråret 1950 optog vi forbindelsen, i december var Kamma med til min fars 70-års fødselsdag og en af gæsterne var frimodig nok til at spørge "Er det så forloveden". Det vidste jeg ikke hvad jeg skulle svare på. Men Kamma stod ved siden af og sagde "Ja". Juleaften fik vi så ringe på, så dermed blev det 5 år forsinkede "Ja" officielt bekræftet.

Jeg havde meget at være optaget af det sidste år på seminariet. Nu skulle de sidste "afløsningsopgaver" skrives, - de afløste nogle af eksamensopgaverne. Jeg havde en omfattende brevveksling med lærerinden i Lillering. Desuden gjorde min mors tiltagende sygdom også rejserne nordpå hyppigere end de sædvanlige højtidsbesøg. Mor havde været syg siden 1947, og lægerne syntes, det var et under, at hun havde klaret kampen mod kræften så længe. Men hun havde et livshumor, der gjorde, at mange der besøgte hende, også det sidste halve år; fandt at der var glæde ved at besøge hende. Det skriver Kamma flere gange til mig den vinter. Hun havde jo kun kendt hende det halve år. Kamma følte endnu stærkt tabet af sin egen mor der var død året før.

Det blev i skyggen af mors død, vi otte dage efter begravelsen holdt vort bryllup. Vi kunne højst have udsat det otte dage, for den 1. august skulle vi tiltræde vore embeder i Vestjylland. Dengang var det ikke muligt som ugifte at flytte ind i den samme lærerbolig.

Kamma havde fundet embedsopslagene i marts. Vi tog rundt og besøgte alle rådsmedlemmer; - søgte og fik embeder som henholdsvis forskolelærerinde og andenlærer.

Oprindelig var vore planer helt anderledes. Mit mål med læreruddannelsen var at blive højskolelærer, og Kamma havde så tænkt sig at holde op som lærerinde. Men nu fristede det, at vi kunne få embeder og bolig sammen, og med to lønninger hurtigt at blive etableret. Så blev vi så grebet af det, at vi aldrig senere har drøftet anden lærervirksomhed end folkeskolen.

Vort bedste aktiv i starten var, at vi kun havde meget lidt gæld. Til gengæld ejede ingen af os møbler eller husgeråd, der var noget værd.

Vi fik lov til, gennem Kammas uddelerbror, at købe møbler på afbetaling. Det var på det tidspunkt ikke nær så almindeligt som det senere blev.

Vi købte kun det nødvendigeste:

Et soveværelse, der holder endnu efter 37 års brug. og en spisestue, der blev brugt 20 år. - Hele herligheden kostede 3000, — kr. Det var en lærerindes halve årsløn, det svarer (efter skat) til 40.000, kr. i dag. (1988) Vi afbetalte det på et halvt år! Jeg var skattefri til nytår. Det var jo 20 år før kildeskatten blev indført. Dengang betalte man kun skat af det man havde tjent året før, og da var min indkomst 0 kr.

Brylluppet stod i Erritsø brugs hvor Kammas far nu boede. Derfor blev vort bryllup holdt i baglokalerne der. For første gang i mange år var alle mine søskende med ægtefæller samlet. Af de fyrrer gæster var de syv lærer, og en af dem ønskede os tillykke med vore nye job med ordene: "der er ikke noget så dejligt som at være lærer, hvis man har det godt med børnene, - ellers er det et helvede".

Nu efter 33 års arbejde med børnene, er det med megen taknemmelighed at vi kan sige: Vi var heldige. Det gik godt.

Bryllupsrejse var der ikke tale om; men vi holdt ferie på Djursland og på Klark.

Men det egentlige nye afsnit af vort liv, begyndte da vi flyttede til Fåborg den 2. august

Vi lejede en flyttebil i Galten og fik så nogle af de nye møbler, vi havde købt med fra Klark. Så gik turen videre til Lillering, hvor Kammars lejlighed skulle tømmes. Næste station var Jelling for at hente mine få ejendele. For denne transport der inkluderede os selv, betalte vi 75 kr. (=900 kr./1988).

Således flyttede vi ind i vort første hjem - en pæn lille bungalow – i landsbyen Fåborg.

Jeg følte at det var en kæmpemæssig omvæltning. At komme fra et lille loftshummer til et helt hus med have til. At jeg fra nu af, som lærer i et lille samfund, havde 35 par øjne hvilende på mig i skoletiden, og det lille bysamfunds opmærksomhed resten af tiden. Jeg ved godt at mange ville føle det som noget negativt, men sådan følte vi det ikke. Hvis vi havde gjort det, havde det været tegn på, at vi havde valgt et forkert job, på et forkert sted.

Dengang skulle den kommunalt ansatte selv hente sin løn hos kommunekassereren. I den lille kommune fandtes intet kommunekontor. Man henvendte sig hos kassereren på hans lille landejendom, for at få lønnen udbetalt. Det var en cykeltur på 6 km. Og på denne første tur traf jeg vor fremtidige kollega Teglgård—Hasen, der som førstelærer også var helt nyansat ved skolen. Både han og hans kone havde vi et godt samarbejde og venskab med de 2 1/2 år vi var i Fåborg.

Skoleordningen var den dengang meget almindelige fireklassede med to årgange i hver klasse (første årgang for sig) Mit arbejde kom hovedgagelig til at ligge med 4+5 årgang. Bortset fra de 5 år i Lintrup, hvor jeg havde 6+7 årgang, har mit skolearbejde mest været med 4+5 årgang.

Der var ca. 35 børn i denne min første klasse. Det var friske lidt urolige børn med megen spørgelyst. Der skulle en fast, men kærlig hånd til, for at få sat styr på dem. Men Jeg var heldig. Jeg har aldrig senere følt så megen hengivenhed, som fra denne min første og største klasse. En dag da vi skulle have en ekstra fridag, og jeg meddelte det med ordene: "Jeg kan glæde jer med, at vi på onsdag har fri fra skole!" Da brast det spontant ud af en af pigerne: "Do trowr måske, te vi hælst will ha fri?"

Jeg havde også aftenskole, og instruerede dilettant i ungdomsforeningen. Vi spillede "En inspektør ringer på". Det stykke kendte jeg jo ind og ud, efter de 33 gange, vi havde spillet det i seminarietiden. Nu spillede vi det tre gange. Den sidste gang var i teatersalen i Vande. Det var en vellykket debut på de mange stykker, jeg siden har spillet med beboerne i Lintrup og Iglshøj, ud over de årlige børnekomedier.

På den tid, da vi kom til Fåborg, var det endnu skik, at lærerne var med til de fleste kaffegilder i sognet. De fleste husstande holdt et hver vinter. Det kunne godt blive lidt anstrengende, hvis der var flere gilder i træk hver uge.

Denne skik tog langsomt af gennem 60'erne. Der var ikke længere pigehold på gårdene. Fjernsynet optog folk mere og mere. Det blev stadig mere almindeligt, at husmødrene havde udearbejde. Alle disse årsager tilsammen slog de store kaffegilder ihjel. Sammenkomsterne blev begrænset til de runde fødselsdage og andre familiefestdage. Det blev så mere almindeligt at holde festen i forsamlingshuset, hvor man før i tiden ville have holdt festen over en to tre dage i de ryddede stuer i hjemmet.

Kun en ting generede os Fåborg. Boligen lå to tre kilometer fra skolen. Det var træls at cykle den dårlige vej i al slags vejr.

I december 1951 tog jeg kørekort efter 10 timers undervisning, skønt jeg før tiden intet anede om biler; kendte ej forskel på kobling og bremse. I min landbrugstid havde man hverken bil eller traktor på gårdene.

Vor første bil blev købt 14 dage efter. Der var endnu knaphed på meget efter krigen. Kun læger, jordmødre og andre med veldokumenterede kørselsbehov kunne få indkøbstilladelse til en ny bil, og de gamle førkrigsbiler var til ublu priser. Vi fandt en D.K.W. fra 1938, altså 14 år gammel. Den havde krydsfinerkarosseri beklædt med voksdug, som var så medtaget, at jeg egenhændigt betrak den om. Det pyntede.

Det var en storhed at have bil dengang. Der fandtes kun ca. 150.000 biler i Danmark dengang, mod 600.000 i 1965 og 1.500.000 i 1980.

"Liget" kostede 6000 kr. Det var en lærerindes årsløn! For en meget brugt bil! Det var dyrt, og det var medvirkende årsag til, at vi flyttede to år senere. Kommunen havde lovet os en ny bolig ude ved skolen, og da den lod vente på sig, søgte vi bort og solgte bilen.

Da familien i foråret 1953 forøgedes, var det et stort ønske, der gik i opfyldelse. "Alle børn burde være ønskebørn" sagde læge Jensen, der overværede vores lykke ved barselssengen.

"Fra nu af er vores tilværelse helt ændret", kan jeg huske jeg tænkte om natten, da jeg lå og lyttede efter små lyde fra barnesengen. Det var rigtigt, og er nok evig rigtigt. På både plus og minussiden bliver et hvert forældrepar's liv totalt ændret fra den dag man får det første barn. Der kunne siges meget om den følelsesmæssige side af forældre—barn forholdet. Det går jeg helt udenom, og nøjes med at sige, at rent praktisk betød det, at nu skulle Kamma holde op med at være lærerinde, (det var oprindelig meningen) eller også skulle vi have pige. Børnegrave eller vuggestue fandtes ikke i vores landkommune, kommunal dagpleje var slet ikke opfundet endnu. Vi besluttede os til at have pige. Fra 1. maj 1953 og til 1. maj 1969 havde vi unge piger i huset, bortset fra en enkelt pause. Vores første pige hed Else Henriksen, hun fik 135 kr. om måneden. Den næste var Ingrid Kjær, hun var lidt ældre og fik derfor 175 kr.

Som ovenfor nævnt var fritiden også stærkt optaget. Dengang var det skik, at man tog sine efteruddannelser i ferierne. I 1952 var vi begge på lærerkursus i Askov i sommerferien. I 1953 var jeg 6 uger på sløjdkursus, mens Kamma med Stig var på vævekursus. Også i 60'erne tilbragte jeg et par ferier på kursus.

FØRSTELÆRER I LINTRUP

I efteråret 1953 så vi førstelærerembedet i Lintrup opslået ledigt. Det var fristende at få et embede hvor skole og bolig lå samme sted. Skolekommissionen i Fåborg bad os indtrængende om at blive, så skulle de nok fremskynde den nye bolig. Men nu var vi blevet så optaget af det nye, så vi ønskede at prøve det.

Lintrup skole var en lille skole med kun 35 elever. Vi følte at det var det ideelle sted for os. Det var en topersoners skole, hvor man næsten kunne drive friskole.

Vi var rundt ved alle skolekommissionsmedlemmer i området, og fik tilsagn fra sognerådet om, at både skole og bolig ville få en tiltrængt modernisering.

Det var med nogen spænding, jeg trådte ind til mine nye elever efter nytår. Der var 20 i klassen i alderen fra 10 til 14 år. Adskillige af dem var større end mig. Allerede den første formiddag gav jeg en lussing ude i skolegården. Det var rette tid og sted; uanset hvad pædagoger og forældre af i dag mener. På den tid forventedes det af en lærer, at han kunne sætte sig i respekt også på den måde. Det forventedes ikke mindst af børnene selv. Jeg skuffede altså ikke deres forventninger, men det var kun sjældent, at jeg senere blev nødt til at bruge den måde.

Jeg fik ingen problemer med klassen, men kom den heller ikke tæt ind på livet før tre måneder senere efter konfirmationen, da 7. årgang forlod skolen. Jeg fik da ved et af konfirmationsgilderne at vide, at netop dette hold havde været nogle urolige hoveder, som det havde voldt den afgangslærer stort besvær at styre. Efter den tid var der en god stemning i skolen.

Det var med stor energi, jeg kastede mig ud i arbejdet i Lintrup. Noget af det første var at lave en ny skoleplan. Skolen blev omdannet fra at være toklasset til en treklasset skole. 1. klasse = 1+2 årgang 2. klasse = 3+4 årgang 3. klasse = 5+6+7 årgang. Det kunne stadig bestrides af to lærere. En lærers pligtige ugentlige timetal var dengang 36 timer (i dag 26).

Da vi blev ansat, lovede kommunen bl.a. at installere centralvarme. Det var netop i disse år, der blev indsat oliefyr overalt i institutioner og private boliger. Det var renligt, billigt og nemt. Olien kostede 150 kr. pr. tons.

Det var en eventyrlig forbedring, når man er vant til at rende omkring fra kakkelovn til kakkelovn, tage aske ud, tænde op, og vedblivende i dagens løb fyre på, slæbe brændsel ind osv.

Vi havde 6 kakkellovne i skole og lejlighed, hvori der blev fyret med tørv.

Desuden skulle der ombygges en hel del både i skole og lejlighed. Så vi flyttede over i den lille lejlighed i gymnastiksbygningen. Den blev bagefter omdannet til sløjdsal. Desuden blev gymnastiksalen brugt til soveværelse og oplagsrum for vore møbler. Her boede vi så i 4 måneder, mens håndværkerne forvandlede hovedbygningen til en moderne lejlighed med ny entre, nyt køkken og nyt badeværelse og hele lejligheden nymalet og tapetseret.

Midt i al roderiet kom Else til verden. Hun blev altså født i gymnastiksalen, og læge og jordemoder var godt tilfredse med forholdene: "Her kan man da røre sig", var kommentaren.

Elses barnedåb den 11. oktober blev samtidigt til en indvielsesfest for vores indflytning i den moderniserede bolig.

Sommeren igennem havde jeg arbejdet med omlægning af den store have. Det var så radikalt, at jeg tror den gamle førstelærer fik et helt chok, da han så det. I dag havde jeg nok heller ikke nænnet det. Man bliver nok lidt mere nænsom med årene. "Det gamle træ, o lad det stå!"

Det var en tid hvor vi kastede os ud i en masse opgaver, og hvor næsten alt synes at lykkes.

Vi fik startet aftenskole. Jeg med sløjd, Kamma med hårdarbejde. Vi fik en foredragsrække i gang, der kørte hvert år vi var der. Foruden den nye sløjdsal fik vi nu også en scene. Efter at forældrene havde set børnene opføre den første skolekomedie på nogle bordplader, kom de og tilbød at lave en scene, der kunne stilles op og tages ned efter behov. Jeg lavede arbejdstegninger, og forældrene lavede arbejdet.

Det førte også med sig, at vi kom til at spille dilettant med forældrene og de unge. Der var en lille fast stab, der var med hvert år, med dem fik vi et godt kammeratskab.

Senere gik vi i gang med at lave en lille boldplads på en del af køkkenhaven og legepladsen. Det foregik i en forrygende sandstorm i april 1958.

Det var meget travle, men også meget rige arbejdsår, vi havde her i Lintrup.

Jeg tror nok, jeg følte mig helt enerådende i mit lille kongerige. Dengang var der ikke noget, der hed forældreråd eller skolenævn. Skolekommissionen kom med velvillige miner en gang om året til forældredagen, hvor der altid var mødt mange forældre op. De få problemer der var, ordnede vi let med børnene selv. Det var meget tillidsfulde børn.

Selvfølge skulde skolekommission og sogneråd spørges, hvis man ønskede ændringer i skoleplan eller skole og lejlighed. Specielt hvis det var noget der kostede penge. Men der var nu heller ikke store problemer med det, enten det nu skyldtes at myndighederne var meget large, eller at vi var rimelige i vore ønsker.

Jeg tror ikke at jeg som skoleleder i Lintrup fik lige så mange breve om året, som jeg i Stenderup fik om ugen.

Det var jo i Storkommunens velsignelser, at bureaukratiet rigtigt greb om sig.

BILBETRAGTNINGER

Det var her i sidste halvdel af 50'erne at udviklingen rigtig tog fart. Overalt afløstes hesten af traktorerne. Det blev sjældnere og sjældnere at se kornet blive bundet i neg; roeoptagningen blev mekaniseret; høet pakket i baller osv.

I stuehusene blev køkkenerne fornyet med bl.a. frysebokse, vaskemaskiner og køleskabe. (kaffemaskiner og opvaskemaskiner kom først til i 70'erne)

Med i billedet af den fremadskridende velfærd efter krigen, hører historien om den voksende danske bilpark.

Som tidligere nævnt fik vi bil i januar 1952. Samme år fik også Orla Lis bil. Året efter kom Povl. I 1955 var det Jørn og Kirsten. Vi begik alle den samme dumhed: at købe en gammel kasse fra 30'erne. Anden mulighed var der ikke uden indkøbstilladelse.

Inger og Peder ventede til de i 1956 kunne få en ny folkevogn. Den kostede 12.000 kr. og holdt i 25 år. (Peder kørte ca. 6.000 km om året)

Bror Peder havde haft kørekort i mange år, og kørt for familien ved adskillige lejligheder. Egen bil fik han i 1961.

Som det gik familien her, sådan gik det familien Danmark overalt. Flere og flere blev kørende. Birta og Hans klarede det aller snedigst. De fik både bil og svigersøn og privatchauffør samtidigt!

En ny bil kostede dengang en årsløn. Hvis vi regner nettoløn (efter skat) er det nok det samme i dag.

Vi købte da også ret hurtigt bil i Lintrup igen. Det var en stor Ford V. 8. Den kørte egentlig godt, men jeg blev i længden bange for at den skulle blive for dyr i reparation. Derfor købte jeg en lille ny, så snart de blev givet fri, og dermed havde jeg åbenbart fået den uvane, at skifte bilerne hurtigt ud, og vi har nu haft 13 biler på 36 år. Jeg har for sjovs skyld, lavet en liste over dem, samt facts. Kan nogle af mine børn drage en lære deraf, er det da ikke helt omsonst.

Uanset hvilket fortegn det uddragne så har!

Hovedprincippet har været, at jeg altid skiftede en bil ud når jeg (med rette eller urette) mente, at der snart ville melde sig større reparationer. Men andre hensyn kunne også være tungtvejende. En større bil da vi fik tvillingerne, var f.eks. absolut nødvendigt, selv om vi havde en folkevogn, der kun havde gået 100.000 km og nok kunne have trillet langt endnu uden større udgifter.

Vort kørselsbehov har altid ligget i nærheden af de 20.000 km om året, og en bil skulle som regel skiftes ud inden den havde rundet de 100.000 km. Det betyder også at man kunne komme af med den, inden den skulle til 5 års synet.

BILPARADE !!!

ÅRG.	BILMÆRKE	KØBSPR.	SALGSPR.	TAB I KR. P.A.	I %
1952	DKW 1938	6000	500	1250	20%
1954	Ford V8 32	6000	3500	1250	20%
1956	Renault 4cv56	10000	8000	1000	10%
1958	VW årg.1955	11000	8000	1000	10%
1964	Saab 96 1964	16500	13000	1750	10%
1966	Opel Kapt. 60	16000	13000	3000	20%
1967	Volvo Amaz. 64	23000	16000	1400	7%
1972	Volvo 142 årg.70	33000	20000	4500	13%
1975	Opel Kadett 75	37000	23000	3500	10%
1978	Audi 100 1973	30000	16000	7000	22%
1980	VW Derby 1980	61000	36000	6000	10%
1984	VW Polo 1984	80000	50000	8000	10%
I alt		347000	228000	I alt 119000 Tab	

Forskellen mellem købspris og salgspris er det antal kroner, jeg direkte har måttet afskrive for at have de 13 biler. Altså 347.000 minus 228.000 = 119.000 kr. Havde jeg kun haft 4 biler og nedskrevet dem til næsten 0 kr. f.eks. D.K.W, Taunus, Volvo 142 og Derby, ja så ville afskrivningen have været 117.000 minus måske 17.000 kr. i indbytningspriser. Jeg er da sikker på at de sparede 19.000 kr. mindst ville være brugt i meromkostninger, ved at køre halvdelen af tiden i ældre biler. (Dette lyder så overbevisende på mig selv og Kamma, at vi i skrivende stund har besluttet at købe bil nr. 14. En Ford Escort til 121.000 kr. Den regner jeg til gengæld med, at vi skal beholde noget længere, end vi ellers har haft for vane).

De første tre biler var det værst at spare sammen til.

Det var først efter den nye lærerlønningslov i 1958, at det begyndte at blive godt at være tjenestemand. Det varede i ca. 20 år, så sakkede vi igen agterud i forhold til andre befolkningsgrupper. Til gengæld havde vi så den ofte berømmede stillingssikkerhed, der i den tiltagene arbejdsløshed også havde sin værdi.

DE SKIFTENDE U-UNDVÆRLIGE FAMILIEMEDLEMMER

I Fåborg havde vi kun to piger, det var Else og Ingrid, som jeg tidligere har nævnt. Ingrid, som var en køn og stabil pige, fulgte med os til Lintrup. Efter hende fulgte Ingrid Jørgensen, der var en af vore gamle skolepiger fra Fåborg. Ja inden hun kunne tiltræde, var Peders Irma hos os en måned. Jeg ved ikke, om det at Ingrid kedede sig hos os, var årsag til, at hun en dag morede sig med at klippe Stig. Hun nægtede det, men måtte indrømme det, da jeg fandt det afklippede hår i komfuret.

Så fæstede vi nok lidt hovedkulds en anden pige — Helga. Hun stank af snavs og tobaksrøg og passede ikke børnene ordentligt. Inger Sørensen — rengøringskonens datter — skulle giftes til nytår og ville hjælpe os indtil den tid. Det gav os tid til at se os om efter en solid — ikke helt ung pige. Det blev Thora. Hun var den helt rigtige. Hun var ikke alene en dygtig pige, hun forstod også at passe børnene på en god og kærlig måde, men hun kunne gøre det på en sådan måde, at det var et væsentligt led i deres opdragelse.

Hun var forlovet og blev gravid, mens hun var hos os. Forlovelsen gik i stykker, men hun blev hos os lige til hun blev kørt på fødestuen. En måned efter fødslen var der barnedåb og bryllupsfest i gymnastiksalen. (Hun havde fået sig en ny ven.)

Thora havde anvist en afløser. Det var Kirstine Starup fra Holsted. Jeg tror nok hun havde lidt medlidenhed med den stakkels fattige lærerfamilie, der ikke så tit havde steg på bordet, som hun var vant til derhjemmefra. Nielsine var af den mutte type, der ikke liver meget op i et hjem. Der var Karen Bramming lige modsat. Altid glad og frisk og god til børnene. Efter hende fik vi Åse Johansen, som også var en rar pige, men bekendtskabet var kort, for da vi fik embede i Iglsø, fandt hendes forældre at det var for langt at flytte med. Men vi fik med det samme en ny pige i det nordjyske. Det var Else Pallesen, som både vi og børnene var meget glade for. Hendes efterfølger Ingrid Mogensen var af den indadvendte type, som man aldrig lærer at kende.

Thora sammen med Stig og Else i Lintrup

Så fik vi "Gammelkaren" som hun blev kaldt senere af børnene (til forskel fra nye Karen) Jeg ved ikke om man kan sige, at Gamlekaren var særlig dygtig eller begavet, men hun faldt alligevel godt ind i familiemønstret en på en positiv måde. Hun er da også den pige vi har haft længst – 2 ½ år. Det gik derimod slet ikke med den nye Karen, hun faldt ikke til; måske var det også uheldig, at hun kom på et tidspunkt da jeg lå sygehuset. Det kneb måske for Kamma at have tålmodighed til at klare det problem også. Det blev Tove fra Silkeborg, der måtte hjælpe os, indtil vi kunne få en ny pige.

Jeg ved ikke om alle de lokale piger nu var blevet afskrækkede eller det var os, der ville forsøge noget nyt. I hvert fald antog vi en pige fra Fredericia. Hun var en helt anden type end dem vi var vant til. Det var noget med kortere arbejdstid og højere løn, end vi var vant til. Indtil da havde vi, ligesom alle andre på landet regnet det for en selvfølge, at pigen var babysitter hver gang vi var i byen, og det var tit. Arbejdstiden var fra 7 til 19; frihed hver anden søndag; en halv ugentlig fridag til at gøre indkøb, besøge tandlæge og damefrisør osv. Så det var jo en lang arbejdsuge på mindst 60 timer for en løn der i 1953 var 135 kr. mens vor sidste pige i 1969 fik 450 kr.

Det ene med det andet førte til, at vi besluttede at klare problemerne, ved at Kamma skulle tage orlov i 1 ½ år, hvor vi så var uden pige.

Jeg ved at det var hårdt for Kamma, men det hjalp os over et knudepunkt. Derefter fik vi Signe Sørensen, som var en dygtig solid pige, der kunne klare ærterne, og både store og små "rødder" Men da vi så tilbage til Sydjylland, fik vi vore sidste piger: Bente Andersen der godt ville hjælpe os nyttilflyttede, indtil hun skulle tiltræde en kontorplads, og derefter vores sidste pige Sonja Viuf, som dygtigt klarede de sidste 1 ½ år.

Det var efterhånden sværere at finde piger der vil le være i huset. Else tilbød da at hjælpe ekstra mod at få mere i lommepege, så med supplement af en rengøringshjælp, klarede vi os derefter uden fremmed fast hjælp. Det var nok lidt hårdt for Else; ikke mindst i den tid Kamma var på sygehuset 1970.

Bortset fra sygehusophold i forbindelse med abort fødsel (og en dermed følgende brystbetændelse) havde Kamma egentlig aldrig været syg.

Det var derfor lidt af en forskrækkelse for mig, da Kamma lidt efter nytår 1970 viste tydelige tegn på gulsot (Kammes mor døde af en leverbetændelse med gulsot). Skønt der tilsyneladende var lidt usikkerhed blandt lægerne på et tidspunkt, så viste det sig at der her var tale om galdeblærebetændelse. Efter et langvarigt sygdomsforløb, hvor gulsoten skulle fortage sig; blev Kamma opereret i maj, og nåede lige en enkelt skoledag inden ferien startede.

Trods realskolelektier og eksamenstid klarede Else den del af husarbejdet som, jeg ikke kunne overkomme. Hanne, Lars og Dorte var jo heldigvis så store, at de alle gik i skole.

Men endnu et par linjer om det at have ung pige i huset; så er det kapitel afsluttet.

For mange af pigerne var det deres første plads i huset; og det skete af og til, at mødrene ved fæstemålets indgåelse sagde: "Ja, hun kan jo ingenting". Det var ikke blot jysk underdrivelse; men nok også en erkendelse af, at pigen ikke havde fået lov til at øve sig derhjemme. Når Kamma skulle i skolen, måtte hun klare tingene selv, efter den besked hun fik om morgenen. Vi har da vist aldrig fået mad, der var helt uspiselig.

Mange af pigerne har da også senere givet udtryk for, at de har været glade for at arbejde selvstændigt og alligevel under vejledning.

Men vi er jo blevet drillet en del med, at et par af vore piger kom på plejehjem efter at have været ansat hos os! Også for mig var det en stor lettelse, når vi havde en dygtig pige i huset. Hele familiens stemning var påvirket deraf.

Ud fra synspunktet i "Mange kokke fordærver maden" hjalp Jeg aldrig til køkkenet når pigen var der.

Børnepasningen hjalp jeg altid med, i det omfang tiden tillod. Allermest havde jeg da Kamma lå på sygehuset i foråret 1963, med brystbetændelse efter Dortes fødsel. Vi havde kun halvdags pige, men jeg traf den ordning med faderen, at hun skulle være heldags mens sygdommen stod på. "Men hun må nok hellere blive ved at sove hjemme"! sagde faderen. Det var ikke rigtigt anstændigt efter hans og egnens moralbegreber, at pigen skulle overnatte i huset når hustruen ikke var hjemme.

Da Thora blev gravid mens hun var i huset hos os, så en af naboerne så vist på mig og spurgte: "Og hvem er så faderen"!

Selvfølgelig kan der være en fare og en fristelse ved at have unge piger i huset. Litteraturen giver os eksempler nok derpå, men vort ægteskab var netop i alle disse år så godt og harmonisk at det intet øjeblik faldt mig ind at se på pigerne som andet end gode venner af huset. Jeg har kun været i berøring med to af dem! Jeg troede engang at give Kamma et kærligt klap på "ryggen" i forbi farten, mens hun stod ved opvasken, og fik et forbavset smil fra Else Pallesen til tak.

Ingrid Jørgensen kastede sig hulkene i favnen på mig, og bad mig tage den opsigelse tilbage, som vi havde givet hende, da hun havde klippet Stig. Men jeg kunne over skulderen på hende se, at Kamma ikke blev blidere stemt af den grund.

Det at få en ung pige i huset, var en meget stor hjælp, når det var den rigtige pige. Dels var der det huslige arbejde, som hun kunne aflaste os for i disse travle arbejdsår, dels det, at hun kunne være plejer og opdrager for børnene. Skulle jeg fremhæve nogen, tror jeg det måtte være Thora, Karen Bramming og Else Pallesen. De forstod på en stilfærdig måde at få børnene til at falde til ro, når det var nødvendigt. Og hvad der er vigtigst i børneopdragelse; de holdt af børnene, men at gøre det både så blidt og bestemt, at de kunne opbygge den gensidige respekt for, at der skal være grænser. Det er grænserne der giver både barnet og forældrene trygheden.

JULETRADITIONER

Det så ud som om alting lykkedes for os i disse år. Det var så godt at vi mange gange sagde til os selv og hinanden. "Det kan ikke passe at vi kan blive ved med at have det så godt, det er umuligt at blive ved med at være så heldige".

Vi fik også tid til at pleje familieskabet udadtil. Vores første jul sammen var i Erritsø, hvor vi gav hinanden forlovelsesringe. Den næste var på Klank, hvor Birta og Hans var flyttet sammen med far, efter mors død. Men julen 1954 blev ikke som ventet holdt i Erritsø. Den dag vi holdt afslutning i skolen, blev Kamma syg, og måtte på sygehuset for en abort. Det var kun med nød næppe, at hun fik lov at komme hjem og holde jul med mig juleaftensdag.

Det blev måske nok en stille jul for os, efter at pigen var taget af sted kl. 19, og jeg havde lagt Stig og Else i seng et par timer senere. Men den var i hvert fald så god, at vi besluttede at for fremtiden ville vi holde jul hjemme med vores børn. Og det har vi nu gjort i 32 år.

Julen var en meget stor højtid i mit barndomshjem. En så behagelig blanding af højtid og fest som tænkes kan.

Mine store søskende har jo oplevet den på Møllehave, hvor der var råd til at holde den store fest, og det mindes de sikkert med stor glæde. Jeg mindes den kun fra de trange år og kår, og finder det måske endnu mere forunderligt, at den kan stråle i så stor glans, som den gør i min erindring. Den blanding af sindets højtid og glæde, som gjorde os mere tålsomme og rare, end vi var til daglig.

Vi mødte alle renvaskede og i allerbedste tøj til julebordet. Bordet var denne aften dækket med mors allerbedste service, hvor af nogle ting kun kom på bordet netop denne aften. Som f.eks. de store trearmede messinglysestager, og kanden der var formet som en gris, hvoraf saftevandet løb ud af trynen.

På samme måde var juletræet blevet pyntet med nogle af de samme ting, som også havde prydet det for tyve år siden, i de store stuer på Møllehave. Men det var dog dansen og sangene omkring juletræet, der var det store højdepunkt. Selvfølgelig glædede vi os også til gaverne, om end de var nok så beskedne. Senere læste mor højt af "Julelampens skær". Jo Julen var så absolut traditionernes fest.

Det er klart at vi har søgt at føre nogle af disse traditioner videre, for at vores børn også skulle have gode minder om deres barndoms jul, og det er vel lige så klart og nødvendigt at minderne ligesom nogle af traditionerne må blive anderledes. Traditionerne nedstammer fra to slægters forskellige hjem, og fra det tids og stedsprægede miljø, hvor de blev fulgt. I en del år var det skik at far og Poul fejrede jul med os.

Det at vi var lærere ved en lille skole, hvor vi julede med skolebørnene, ved at synge julesange, tænde adventskrans hver dag, åbne julekalender, var selvfølgelig også med til at præge vores julestemning. Selve juleafslutningen har vi altid gjort det store nummer ud af. Alt hvad vi i julemåneden havde lavet af julepynt, blev hængt op på snore. Juledekorationer på alle borde. Tavlerne pyntet og lignende. Vi sang julesange, læste juleevangeliet, delte julegodter ud, fik historie og legede. Jo alt det var skam med til at sætte stemningen i vejret. Men det kunne måske godt blive lidt fortravlet de sidste par dage før jul. Først da skulle julekortene skrives. De sidste gaver købes. Det var i en del år næsten stensikkert at jeg først fik købt den sidste gave juleaftensdag. Lillejuleaftensdag skulle træet på fod og træet pyntes. Juledekorationerne blev ofte lavet om formiddagen juleaftensdag. Børnene skulle lave hver en, far og mor måske to. Så skulle vi til kirke. I en del af disse år var jeg jo kirkesanger. Derved blev det jo en selvfølgelig tradition. (Ja et år var det endda mig der holdt hele gudstjenesten, på grund af præstens pludselige sygdom).

Om selve juleaftens forløb vil jeg kun sige, at jeg håber mine børn, engang vil kunne tænke tilbage på dem, med lidt af den samme glæde som jeg har haft, ved at tænke tilbage på min barndoms jul.

Else og Stig julen 1960

VI FLYTTER TIL NORDJYLLAND

Selv om det havde været meget lykkelige år i Lintrup, så kom der alligevel en dag, da vi fandt det rigtigst at rykke telt— pælene op.

1 1958 fik Danmark en ny og gennemgribende skolelov. Den første i 20 år. Indtil dette år var der en skelsættende milepæl i femte klasse der hed mellemskoleprøven. Alle der skulle have en "boglig" uddannelse skulle bestå en prøve, for at komme i mellemskolen, der igen førte videre til realeksamen, studentereksamen eller hvor langt man nu havde evner eller/og økonomi til. Nu indførtes enhedsskolens første etape, hvorefter alle skulle blive i samme skoleklasse til konfirmationen. Derefter deltes man til realskole og 8. 9. 10. klasserne. (Først i 1976 blev realskolen afskaffet helt, og 9 års udelt fælles skolegang obligatorisk.)

1958 loven gjorde det vanskeligt for os to lærerkræfter at undervise helt op til 7. årgang. Det blev da almindeligt at topskære de mindre skoler til fem årgange. Gjorde man det i Lintrup, fik vi for få børn. Derfor søgte vi nye græsgange. Vi ønskede stadig at være ved en lille skole, men den skulle være så stor at den var levedygtig.

Endelig så vi en dag en annonce om en lille skole, hvor man troede så stærkt på dens levedygtighed, så man ville bygge en helt ny til 35 elever i 1—5. årgang. Den lå ganske vist ikke i Sydjylland, men helt oppe ved Skive. Det så vi stort på, der er jo skønt oppe ved Limfjorden.

Vi tog derop og snakkede med alle, der havde at sige i sagen. Skolekommissionen tog derefter ned for at besøge os, og så skete "forlovelsen", som pastor Fangel udtrykte det. Hvis vi ville love at søge, så ville de love at indstille os som nr. 1.

Det var nu ikke så let at sige farvel til Lintrup, men det var en realistisk beslutning. Befolkningen søgte at holde skolen i live, men to år efter var den nedlagt. Vi flyttede i sommeren 1959.

Det viste sig, at myndighederne i amt og stat ikke havde nogen hast med at få byggetilladelsen til en så lille skole igennem, så det varede et par år før skolen, var færdig.

Det føltes som en meget stærk tilbagegang at komme til skole og egnen her. Det var jo den gamle umoderne skole, vi skulle starte i. Her var gammeldags dass til skolebørnene og kakkelovn. Der var faktisk kun et klasseværelse, så Kamma måtte undervise i et interimistisk rum i et hjørne af den meget affældige gymnastiksal.

Der var ikke noget børneværelse, så børnene måtte sove i soveværelset sammen med os. Det var da et held at den nye lærerbolig nåede at blive færdig inden tvillingerne blev født.

Vi fandt også at alt andet ligesom var bag efter udviklingen i det øvrige land. Der førte smalle lerede hulveje rundt til forældrene i skoledistriktet. Forretningerne i området, ja selv i købstaden Skive var små og gammeldags. (Det ændredes netop i de år, vi boede der.) Mange af beboerne virkede også i deres sprog og klædedragt, som var de fra en helt anden tid. Realskolen i området var privat indrettet på præstegårdens loft. Biblioteket i Iglsø; både for børn og voksne var privat, med et kommunalt tilskud på 600 årligt. Bogindkøbet foregik en gang om året. Det blev varetaget af mig og to gårdmænd, med vejledning af en bibliotekar. Udlånerne betalte 1 kr. årligt. Arbejdet forventedes gratis udført af skolens lærer.

Skolen lå med en smuk udsigt over hele byen på læsiden af en bakke omgivet af store træer. Det havde dog givet den uheldige følge, at både bakken og træerne stjal al sol efter 3—4-tiden om eftermiddagen.

Som man vil se af overstående opremsning, så var det med nogen skepsis, vi så på vort nye hjemsted. Til de positive sider var først og fremmest den meget smukke natur, vi var omgivet af, både i den nære og den fjernere omegn.

Vi fik hurtigt en positiv kontakt til Vridsted skole, som var overbygningsskole for vore elever. Dels viste det sig at to af lærerne Eilif Kjærgård og Ulrik Bonnen også stammede fra Galten, og dels havde vi fælles bekendte med førstelæreren.

Iglsø skole blev

indviet i 1962

Fortsættelse af

”Strejflys over mit liv og min samtid”

Med ny forfatter:

Kamma Kjeldbjerg

Skrevet ca. 1995

Kamma med Else i Lintrup skole 1955

Efter Arnes udgivelse af I. del af sine erindringer nemlig. "Strejflys over mit liv og min samtid", tog han fat på 2. del, der startede ved begyndelsen af lærergerningen og samtidig med at vi indgik vort ægteskab med hinanden. Arne nåede til starten i Iglsø, afsnittet kalder han. "Vi flytter til Nordjylland", og derfra vil jeg så forsøge at fortsætte beretningen af vort samliv, men selvfølgelig bliver det som jeg har oplevet det og vil i sagens natur ikke blive udtrykt som Arne ville have gjort det, men I børn ville gerne have, at jeg skulle føre fars arbejde videre, og det vil jeg så forsøge på.

Landsbyen Iglsø med skolen i forgrunden og kirken i baggrunden. Til højre ses nogle børn – kan det være Else, Dorte, Lars og Hanne. Luftfoto fra ca. 1965.

OPBRUDET FRA LINTRUP

Vi havde en tid følt, at der nok ikke var så megen fremtid i at blive i Lintrup eftersom børnetallet faldt (kun 29 børn i 7 årgange) og løsningen så ville blive en flytning til den store skole i Holsted med mange lærere, det mente vi ikke ville være "lykken" for os.

Det var en svær beslutning at tage! Rejse fra den lille skole med den idylliske, skovrige omegn, de gode vestjyder, som vi var kommet til at sætte stor pris på gennem samarbejdet i skolen og i fritiden, og ikke mindst børnene, der var præget af de stovte og rolige forældre, som de var "rundet" af.

Ja, det var et svært valg at træffe, men vi følte alligevel, at det måtte gøres, især da vi begge kun lige havde rundet de 30 år og forhåbentlig havde mange arbejdsår foran os

Altså ventede vi spændt hver torsdag når, "Folkeskolen" kom med posten, om der skulle være nogen opslag af interesse for os. Der var stillinger nok at få, for lærermanglen var stor i disse år. Men der skulle jo være både et førstelærerembede og en småbørns-lærerstilling og helst ved samme skole, den kombination var sjældent at finde. Endelig i forsommeren 1959 så der ud til at være bid! "Ved Iglsø skole i Vrigsted-Fly kommune, Viborg amt søger man en førstelærer og småbørnslærer fra 1. august 1959. Med forventet godkendelse fra amtet, bliver der opført en ny 5-klassem skole i Iglsø by inden for de nærmeste 2 år". Vi var straks fyr og flamme og kastede os over generalstabskortet over det nordlige Jylland, for vi havde ingen som helst tilknytning eller kendskab til denne del af landet.

Vore to ældste børn på 5 og 6 år, var lette at flytte med mente vi, da de jo ikke gik i skole endnu.

En søndag i maj måned begav vi os så afsted til Iglsø, efterladende børnene hjemme hos den unge pige! Starten af turen var ikke ny for os, da vi havde familie på Silkeborgengen, men efterhånden som vi nærmede os Viborg og Skive, forandredes landskabet og blev mere varieret med bakker og skove, og da vi nærmede os målet Iglsø, åbnede der sig en frodig og rig egn med grønne marker, og bakker og dale for vore øjne! Nu gjaldt det så om at finde selve skolen. Jo, sandelig der lå den godt gemt for enden af en hulvej på en bakketop. Gamle var bygningerne selvfølgelig, men det betød jo intet, da der lokkedes med en ny skole.

Da vi nu havde beset selve stedet og nærmeste omegn, begav vi os til Vridsted hvor skolekommissions-formanden pastor Fangel, boede. Han modtog os med kaffe, som fruén havde sat frem til os, og vi talte så frem og tilbage om tingene. Vi fik et godt indtryk af præsten, og han tog os med til en anden af skolekommissionens medlemmer.

Endelig hen på aftenen satte vi kursen sydpå, og vi var begge meget optaget af besøget i Iglshøj og mente nok, at det var det rette for os, og besluttede os til at ville søge det.

Efter en lille måneds tid, kom der en opringning fra pastor Fangel i Vridsted Hans ærinde var at høre om han og et par stykker mere fra skolekommissionen måtte komme for at besøge os i vort hjem her i Lintrup. Vi blev nok lidt benovede, men sagde selvfølgelig straks ja, og en dag blev berammet.

Det kan nok være der blev travlhed, for at alt skulle kunne præsentere sig på den bedste måde, lige fra haven, vort hjem og til vore egne to "unger".

Deputationen ankom til kaffetid, jeg serverede bl.a. jordbærkage! Snart gik snakken helt godt, og på et tidspunkt bad de os om at gå ud af stuen. Efter en stunds diskussion, blev vi kaldt ind igen. "Vi vil give jer et tilbud," sagde pastor Fangel højtideligt, at hvis De vil love at søge embederne, lover vi at antage Dem." Dette kunne vi da kun sige ja til, og så havde vi holdt "forlovelsesgilde" som Fangel udtrykte sig.

Den 1. august 1959 ankom flyttebilen tidligt om morgenen Det var en stor gul vogn med "Silkeborg flytteforretning" malet med store, sorte bogstaver. Hvorfor husker man nu sådan nogle småting? Det blev en travl dag og en grim dag! Ved middagstid var pakningen færdig, og et par af vore meget gode venner inviterede os til at spise middagsmad hos dem, inden turen for stedse gik nordpå. Der var ikke megen fest over det måltid

Når jeg beskriver dette afsnit af vort samliv så bredt, er det fordi I børn skal vide, at for mig står tiden, 5 ½ år i Lintrup skole som en god og tryk tid, hvor alt arbejde skred godt, forældrene var flinke og solide, og egnen følte vi os hjemme i.

I IGLSØ

I de nærmeste dage var der god tid til at finde sig selv og få tingene på plads. Skolen skulle først begynde d. 15. august. De store børn var på lejrskole og der var også andre årsager, som jeg ikke husker, i hvert fald var der god tid til at vænne sig til de nye forhold. Vi måtte jo foreløbig klare os med den gamle lærerbolig, den nye skole var jo end ikke bevilget endnu af Viborg amt. I den gamle hvidkalkede bygning, nok fra ca. 1870'erne, var der en skolestue i den ene ende, førstelærerens domæne, og i den øvrige del al huset lå lærerboligen. Der var naturligvis kakkelovnsfyring og intet rigtigt badeværelse, kun et træk-og-slip WC. Et lille tilbygning bestående af vaskehus, brændselsrum og dasset til skolebørnene, lå vinkelret på bygningen i lærerbolig-enden

Gik man om på den anden side af skolebygningen, stod man på en ret god nogenlunde stor legeplads og så over på gymnastiksals-bygningen! Hvilket syn! Det første, ens blik faldt på, var det ræverøde rustne bliktag og de afskallede vinduer, dog var murerne i røde sten, men afskallede og grimme. Man tager i den blåmalede dør, der ikke har set maling de sidste par somre. Håndtaget er bøjet så skævt, så man ikke rigtig ved hvilken vej det skal drejes, men endelig går døren op med en slæbende lyd, man går over det slidte dørtrin, gråt og mat er det af mange fødders slid. Da står en indelukket, sur lugt mig i møde, en lugt af vådt tøj og mange års indtørret sved. Lige inden for er en simpel knagerække smækket op på en tynd bræddevæg og en gammel dør fører ind - til det, der skal være mit klasseværelse!

Der var nemlig sket det, at i det sidste år var børnetallet steget i skoledistriktet, så enelæreren ikke længere kunne klare undervisningen alene, man måtte have en lærerkraft mere, og som følge deraf også et klasselokale. Da nu en ny skole var i sigte i nærmeste fremtid, måtte man klare sig indtil da så billigt som muligt, altså blev halvdelen af gymnastiksalen skilt fra til skolestue. Jeg kikker nysgerrigt ind i det lokale, hvor jeg i den nærmeste tid skal residere med de mindste børn. En stor, sort kakkelovn dominerer i rummet, for den har jo oprindeligt skullet varme hele gymnastiksalen op. Skolebordene så meget normale ud, men selvfølgelig med bord og bænk tømret sammen, som de var i gamle dage i min egen skoletid. Som kateder stod et almindeligt bord med en spisestuestol til. Bag "katederet" på væggen hænger en meget smal tavle, der kun kan rumme de nødtørftigste skriverier! Væggene er malet lysegrå og der er hvide fortræksgardiner for de højsiddende vinduer, alt i alt såmænd helt hyggeligt, når man tænker på, at det kun skal være en midlertidig foranstaltning!

Men i den "amputerede" gymnastiksal er der jo ikke anden varme, end den, der kan trække gennem skillevæggen fra skolestuen. Redskaber er der ikke mange af, kun en plint og en hest med meget slidt sadel, som mest bruges til at lægge tøj på, for omklædningsrum forefindes ikke! Gulvet er slidt med mange sprækker og revner i, lige til at få fødderne ødelagt af! Men om sommeren havde man jo legepladsen til at røre sig på og dyrke lidt boldspil!

Nej, det var ikke nogen lys start. Haven omkring skolen var heller ikke nær så stor og hyggelig som den i Lintrup, og legemulighederne for vore egne børn ikke nær så gode.

En aften da jeg stod ved køkkenvasken og vaskede Else på 5 år, udbrød hun "Mor, vi kommer aldrig tilbage til Lintrup skole mere." Det greb mig sådan om hjertet, at den lille størrelse også havde længtes, og måske håbet på at komme tilbage

Iglsø gamle skole. Luftfoto fra ca. 1955

Det viste sig at vi havde fælles bekendte med førstelærer Læsøe i Vridsted. Han stammede fra Ølgod-egnen hvor vi havde flere bekendte og han havde sine kammerater boende. Vi havde et godt forhold til lærerne i Vrigsted, kom sammen med dem privat, ligesom vi også var med til at spille - eller læse et stykke dilettant "Pas på malingen". I sommeren 1960 kom den glædelige begivenhed, at amtet havde givet bevilling til opførelsen af skolen. Glade var vi, der ellers var begyndt at tvivle, så vi pressede på ved kommunalbestyrelsen og fik dem samtidig til at starte med lærerboligen, som vi flyttede ind i d. 17. december 1960! Vi ventede jo tvillingerne på det tidspunkt, dvs. tvillingerne havde vi nu slet ikke ventet, det blev en stor overraskelse at erfare, at da Hanne var født, var der en mere!

TVILLINGERNES FØDSEL 1961

En nat i februar måned, det var den sidste dag i februar, dette år d. 28. vågnede jeg ved en underlig uro i kroppen; den kom mere og mere til at ligne en smerte jeg kendte så udmærket; men det kunne jo ikke passe - veer, allerede nu, nej - fødslen var jo først sat til begyndelsen af april! Jeg lå og vendte og drejede mig, kunne ikke samle tankerne om noget. Dette "varsel" havde jo ingen steder hjemme; mit blik søgte rundt i soveværelser, for at få tiden til at gå. Mønstret i tapetet studerede jeg nøje, talte knasterne og årerne i teaktræslågerne og fandt et enkelt lille spindelvæv i krogen ved vinduet

Men efterhånden som tiden gik blev jeg klar over, at mine anelser var rigtige. Jeg vækkede far, og da det efterhånden var blevet morgen, ringede vi til lægen. Han kom og tog det ganske roligt. "Nu får De en sprøjte, og så går det nok i ro igen", erklærede han. Jeg spurgte uroligt "Skal jeg så ikke på sygehuset, hvis der nu er noget i vejen?" Men lægen slog det hen, en for tidlig fødsel kunne udmærket ske i hjemmet.

Op på formiddagen var jeg helt sikker på at intet var gået i ro og at "slaget skulle til at stå". Vores unge pige kom i sving med at vaske tøj, hvad jeg slet ikke havde i orden på det tidlige tidspunkt og hvad værre var, der skulle have været købt en hel del nyt, da det eksisterende havde været brugt til to. Babysengen skulle også gøres klar, første gang, for otte år siden, stod alt klar til brug 14 dage før tiden!

Nå, men der var også andre problemer, som skulle løses. Jeg havde nemlig en hygge - og oplæsnings eftermiddag i vores husholdningsforening netop om tirsdagen; så der måtte sendes afbud til deltagerne og først og fremmest til værtinden, som skulle give kaffe den dag.

Min skoledag var fra morgenen straks aflyst. Men far skulle jo passe sin klasse. Ved middagstid sendte vi bud efter jordemoderen, der alligevel skulle forbi, så hun ville da lige kigge ind. Men efter at have undersøgt mig, skulle hun ikke andre steder hen, for her kunne der snart ske noget. Det skal lige indskydes at dagen før havde jeg været til den obligatoriske undersøgelse, og før jeg kørte til den, sagde Arne: "Prøv og spørg lægen, om der ikke kan være tvillinger, for jeg synes du fylder mere end du plejer, og husk på at din far var en tvilling". Jeg talte med begge fagfolkene om det, men det mente de slet ikke der var tale om; der kunne kun konstateres et hoved og én hjertelyd!

Arne havde nu givet sine børn fri og sendt Stig og Else i "pleje" hos gode venner. Fru Daugbjerg, en af vore meget gode venner, ringede vi til, og hun var straks parat til at bistå ved fødslen. Lægen var nu også ankommet, og vi morede os meget alle fire, da doktor Lolk i "kampens hede" kørte rundt i navnene Daugbjerg og Kjeldbjerg, og sagde "Så, pres nu fru Daugbjerg", "Ja, hvis det kan hjælpe, skal jeg gerne gøre det, svarede fru Daugbjerg leende"! Endelig kl.

15.30 arriverede **Hanne**, en lille splejs på 1900g. "Der er sandelig en til", sagde jordemoderen.

Jeg fik dog lov at hvile lidt og havde ingen veer, før det blev sat i gang. Lægen havde god tid, men jordemoderen var lidt nervøs og sagde: "Den har nu ikke godt af at være der inde længere", - "Oh, jo" sagde lægen, "jeg har været med til at tage imod trillinger i hvert sit døgn", men madammen fik sin vilje og fik gang i det, og godt det samme, for da **Lars** blev født kl. 16, var han blå over hele kroppen, men der kom liv i ham. Han vejede kun 1650g! og skulle i kuvøse. Nu blev der travlhed med at få os gjort i stand, og bud efter ambulancen der skulle bringe os til Skive sygehus. Jeg husker endnu tydeligt da jeg lå på båren med et lille sorthåret barn i hver arm, og lyttede om de nu trak vejret!

Ankommet til sygehuset blev båren sat midt på gulvet på fødegangen og sygeplejerskerne flokkedes om os. "Nej, hvor er de søde", sagde de; jeg syntes nu, de var nogle rynkede små væsener!

Det var nu blevet aften og jeg fik aftensmad; børnene så jeg ikke mere til, som sagt kom Lars i kuvøse og Hanne i et værelse, hvor der kun var 2 i forvejen. Den aften lå jeg længe og kunne ikke sove, for alt det uventede, der var sket i dagens løb, kørte rundt i mit hoved, og når jeg havde gengivet hele forløbet for mig selv, begyndte jeg forfra; som en grammofonplade der ikke kunne standses!

Vores læge var lidt flov og sagde til Arne: "Jeg kunne altså kun høre en hjertelyd".

